

การศึกษาคณะวิชาการในประเทศไทย

นายสุเวช นหนองคาย

๒๕๔๕

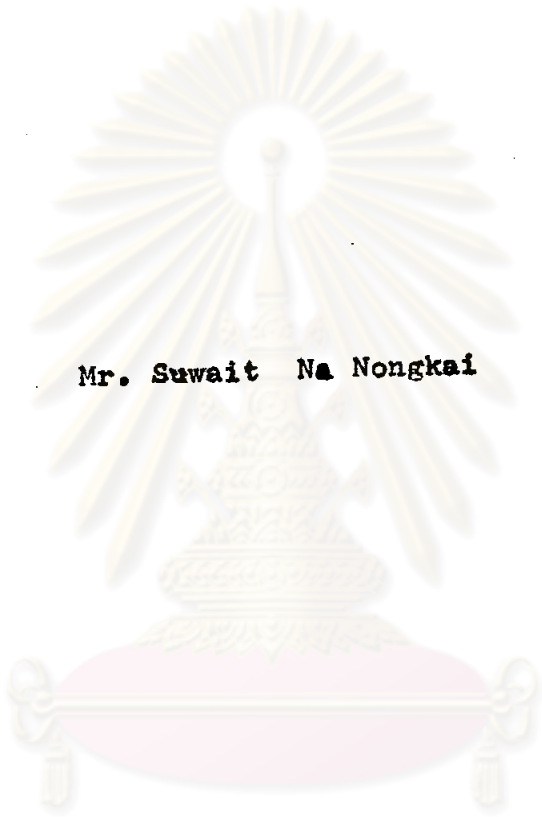
006202

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะวิชาหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๖

A STUDY OF INSTRUCTIONAL MATERIALS CENTERS IN THAILAND

Mr. Suwait Na Nongkai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University

1973

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

.....กรรมการ

.....กรรมการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย อาจารย์กานต์มณี ศักดิ์เจริญ

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาศูนย์วิชาการในประเทศไทย

ชื่อ

นายสุเวช ฌ หนองคาย แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา

2516

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อที่จะศึกษาประวัติ พัฒนาการ และสภาพปัจจุบันของศูนย์วิชาการในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ เสนอแนะการจัดตั้งศูนย์วิชาการและหาทางปรับปรุงที่มีอยู่แล้วให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของประเทศไทย

ในการศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยดังนี้ (1) ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์รัฐบาล และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศูนย์วิชาการทั้งในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา (2) ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ 71 จังหวัด และ 12 เขตการศึกษา (3) สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์วิชาการ

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า มี 3 หน่วยงานที่จัดดำเนินงานศูนย์วิชาการ คือ กรมสามัญศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แต่ละหน่วยงานมีความมุ่งหมายในการดำเนินงานต่าง ๆ กัน แต่นโยบายหลักไม่ไ้แตกต่างกันเพราะทุกหน่วยงานมีวัตถุประสงค์ตรงกันคือ ต้องการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การเรียกชื่อศูนย์วิชาการระดับจังหวัดและเขตการศึกษาใช้ชื่อต่าง ๆ กัน 8 ชื่อ

ศูนย์วิชาการมีปัญหามากในเรื่องอาคารสถานที่ บุคคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ จากผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการร้อยละ 87.50 ต้องการอาคารเอกเทศ เพราะอาคารสถานที่ปัจจุบันมีเนื้อที่น้อยไม่เป็นสัดส่วน ในค่านักคนกลางมีปัญหาคาดแคลนบุคคลที่ได้รับการศึกษาอบรมเพื่อดำเนินงานศูนย์วิชาการ มีบุคคลากรเพียงร้อยละ 12.52 ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ หรือโสฬสทัศนศึกษา การจัดหมวดหมู่หนังสือและวัสดุ ศูนย์วิชาการ ร้อยละ 62.50 ไม่ได้จัดหมวดหมู่หนังสือและวัสดุ มีศูนย์วิชาการร้อยละ 37.50 เท่านั้นที่จัดหมวดหมู่ตามระบบทศนิยมของคีวอี้ และระบบที่คิดขึ้นใช้เอง

9

ในค่านงงบประมาณ ศูนย์วิชาการไม่ได้รับงบประมาณประจำที่แน่นอน จึงทำให้มี
งบประมาณน้อยไม่สามารถจัดบริการและกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพได้ จะเห็นได้ว่าศูนย์
วิชาการเป็นจำนวนมากมีวัสดุและอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับการใช้สอยของผู้ใช้

ข้อเสนอแนะ

- (1) กระทรวงศึกษาธิการควรจัดระบบศูนย์วิชาการและดำเนินงานอย่างมี
ประสิทธิภาพ ทั้งระดับภาค ระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด และระดับโรงเรียน
- (2) ควรออกมาตราฐานสำหรับศูนย์วิชาการทุกระดับ
- (3) ควรจัดตั้งศูนย์วิชาการตัวอย่างทุกระดับ
- (4) ควรปรับปรุงในด้านอาคารสถานที่ให้เป็นอาคารเอกเทศและออกแบบให้
เหมาะสมกับความมุ่งหมายของศูนย์วิชาการ
- (5) บริการและกิจกรรมควรจะเหมาะสมกับปัญหาการศึกษาของไทย
- (6) การบริหารงาน การจัดรูปงาน และบุคคลากร ควรจะได้กำหนดไว้อย่าง
ชัดเจน บุคคลากรควรได้รับการศึกษาอบรมในด้านบรรณารักษศาสตร์ และวิชาการศึกษา
หรือ สหศึกษาศาสตร์และวิชาการศึกษา
- (7) งบประมาณควรจะคิดจากอัตราส่วนจำนวนนักเรียน หรือชั้นเรียน เพื่อให้
ศูนย์วิชาการได้รับงบประมาณอย่างสม่ำเสมอและเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title A Study of Instructional Material Centers in
 Thailand

Name Mr. Suwait Na Nongkai
 Department Library Science

Academic Year 1973

ABSTRACT

The purposes of this thesis are: to study the history, development and the present status of Instructional Materials Centers in Thailand and the United States. The comparison will be made in order to support the establishment of Instructional Materials Centers and solve the present problems so as to improve them for the efficient learning and studying in Thailand.

The methods used for this research are: (1) documentary research through books, periodicals, government publications and other documents concerning Instructional Materials Centers in the United States and in Thailand; (2) questionnaires sent out to Heads of Supervisory Units in 71 provinces and 12 Educational Regions; (3) and interviews people concerned with the administration of Instructional Materials Centers.

The findings reveal that there are three governmental agencies operating Instructional Materials Centers: The Office of the Under-Secretary, the Department of General Education and the Department of Educational Techniques Ministry of Education. Each governmental agency has its own purposes to operate its Instructional Materials Centers. But the policy is the same; these Instructional Materials Centers want to improve the methods of teaching and studying. There are eight different names used in provinces and Educational Regions for the Instructional Materials Centers.

The main problems are: building and location, staff, budget and materials. From this study it was found that 87.50% of Instructional Materials Centers need separate buildings because the present ones have small areas and are crowded. The lack of the trained staff is a large obstacle in operating an Instructional Materials Center. Only 12.52% have personnel who possess certification in Library Science or Audio-visual Education. Most of the Instructional Materials Centers do not classify books and materials. Only 37.50% use the Dewey Decimal Classification System and the classification system adopted by Instructional Materials Centers.

The budget is not enough to bring the Instructional Materials Centers up to effective services and activities. It appears that materials and equipment are not adequate for the users.

The main recommendations are:

(1) The Ministry of Education should establish an Instructional Materials Center System and operate it effectively at all levels: Regional Center, Educational Regional Center, Provincial Center and School Center.

(2) Standards for Instructional Materials Centers should be launched.

(3) A model Instructional Materials Center should be set up at all levels.

(4) All Instructional Materials Center should be in separate buildings and specifically designed to serve the purposes.

(5) Services and Activities should be compatible with educational problems in Thailand.

(6) The duties of the people in administration, organization, and personnel should be well defined. They should be professionally trained people with a combination of library science and teacher training or audio-visual education and teacher training in order to provide effective services.

(7) The budget should be calculated by a formula based on the total number of students or classrooms.

กติกกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาศูนย์วิชาการในประเทศไทย" ผู้วิจัยขอ
กราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์สุทธิ อักษรณ์ อำนวยการ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีค้นคว้าและเรียบเรียง
วิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขข้อผิดพลาดในบางเรื่องของวิทยานิพนธ์ เล่มนี้
อาจารย์กานต์มณี ศักดิ์เจริญ ศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นผู้ควบคุมการวิจัย และ
อาจารย์นันทา จุฬามาศย์ ศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ซึ่งยินดีรับเป็นกรรมการตรวจ
วิทยานิพนธ์อีกท่านหนึ่ง

เนื่องจากกฎเกณฑ์หาข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับประเทศไทย ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ฉะนั้น
จึงขอขอบพระคุณอาจารย์กมล ภิรมย์ ศึกษาพิเศษ เอก ศึกษาราชการแทนหัวหน้าหน่วย
ศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ที่ช่วยออกจดหมายนำแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณหัวหน้า
หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่สละเวลาให้การสัมภาษณ์และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี
นอกจากนี้ยังมีอีกหลายท่านที่ให้ความช่วยเหลือจนทำให้การวิจัยสำเร็จด้วยดี จึงขอขอบ
พระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

สุเวช ณ นนงคาย

ศูนย์วิทยุโทรพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ข
รายการตารางประกอบ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	5
นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย	6
การวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	8
2. ความหมาย หน้าที่ และประโยชน์ของศูนย์วิชาการ	11
ศูนย์วิชาการคืออะไร... .. .	11
หน้าที่ของศูนย์วิชาการ	18
ประโยชน์ของศูนย์วิชาการ	21
- คำนการเรียน	22
- คำนการสอน	23
- คำนการบริหาร การนิเทศ และอื่น ๆ	24

3. ศูนย์วิชาการในประเทศสหรัฐอเมริกา	26
ประวัติความเป็นมาของศูนย์วิชาการ	26
การจัดแบ่งศูนย์วิชาการออกเป็นระดับต่าง ๆ	32
- ระดับโรงเรียน	32
- ระดับกลุ่มโรงเรียน	34
- ระดับภาค	35
- ระดับรัฐ	39
อาคารสถานที่ของศูนย์วิชาการ	42
วัสดุและเครื่องมือในศูนย์วิชาการ	58
ศูนย์วิชาการกับการให้บริการ	69
บุคคลากร	76
งบประมาณและการสนับสนุนทางการเงิน	82
4. ศูนย์วิชาการในประเทศไทย	90
ประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งศูนย์วิชาการ	90
ศูนย์วิชาการแห่งแรกในประเทศไทย	98
การจัดแบ่งศูนย์วิชาการออกเป็นระดับต่าง ๆ	108
- ระดับชาติ	109
- ระดับเขตการศึกษา	125
- ระดับฝึกหัดครู	132
- ระดับจังหวัด	136
5. สภาพ และการดำเนินงานศูนย์วิชาการในประเทศไทย	143
ผลการวิเคราะห์	143
การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	186

บทที่

๑
หน้า

บรรณานุกรม	194
ภาคผนวก	205
ประวัติการศึกษา	219

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. การเรียกชื่อศูนย์	144
2. ปีที่เริ่มจัดตั้งศูนย์วิชาการ	145
3. จำนวนโรงเรียนในเขตรับผิดชอบ	146
4. ปีที่เขตการศึกษาจัดการอบรมเรื่องศูนย์วิชาการ	147
5. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง	148
6. หน้าที่ของศูนย์วิชาการ	149
7. ที่ตั้งของศูนย์วิชาการ	150
8. ความเหมาะสมของสถานที่ตั้ง	151
9. เนื้อที่	152
10. ความเห็นเกี่ยวกับเนื้อที่ที่เหมาะสม	153
11. ขอบกพรองของอาคาร	154
12. การบริการและกิจกรรมด้านการผลิต	155
13. การบริการและกิจกรรมด้านแหล่งวัสดุ	156
14. การบริการและกิจกรรมด้านวิชาชีพ	157
15. บุคคลากรแยกตามหน้าที่ที่ให้ดำเนินงานศูนย์วิชาการ	158
16. บุคคลากรแยกตามวุฒิ	159
17. บุคคลากรช่วยงาน	160
18. ความรู้และประสบการณ์ของผู้ดำเนินงาน	161
19. เปรียบเทียบสิ่งพิมพ์กับความจำเป็นในการใช้สอย	162
20. เปรียบเทียบวัสดุทัศนวัสดุกับความจำเป็นในการใช้สอย	164
21. เปรียบเทียบเครื่องมือทัศนกับความจำเป็นในการใช้สอย	167
22. เปรียบเทียบเครื่องมือสำหรับการผลิตกับความจำเป็นในการใช้สอย	169
23. จำนวนสิ่งพิมพ์ที่ต้องการเพิ่ม	170

24. จำนวนโสตทัศนวัสดุที่ต้องการเพิ่ม	172
25. จำนวนเครื่องมือโสตทัศนที่ต้องการเพิ่ม	174
26. จำนวนเครื่องมือสำหรับการผลิตที่ต้องการเพิ่ม	175
27. การจัดหมวดหมู่หนังสือและวัสดุ	176
28. งบประมาณประจำปีสำหรับสิ่งพิมพ์ เครื่องมือ โสตทัศนวัสดุ และ การผลิต...	177
29. ความช่วยเหลือในด้านการเงิน วัสดุ และเครื่องมือ	178
30. ความเห็นในเรื่องงบประมาณ	179
31. ความต้องการสถานที่และอาคาร	180
32. ความเห็นเกี่ยวกับที่ดินและอาคาร	181
33. ปัญหาและอุปสรรค	182